

USTAVNO PISMO

Avstrijanskiga Cesarstva.

I.

Vesolne postave.

§. 1.

Vse dežele avstrijanskiga Cesarstva skupaj storé nerazdeljivo ustavno samovladstvo (constitutionelle Monarchie).

§. 2.

Ustavno pismo veljá za naslednje dežele Cesarstva: to je, za kraljestvo Česko, Gališko in Lodomersko z Osviečam, Zatoram in za Bukovino, za Ilirijo (obstoječo iz Koroškiga in Krajnskiga vojvodstva, in Primorskiga poglavarstva), za Dalmatinsko kraljestvo, za Avstrijansko Nadvojvodstvo zgor in spod Enso, za vojvodstvo Solnograško, Štajarsko, Zgornje in Dolnje Šlezko, za Mejno Grofijstvo Moravsko, pokneženo Grofijstvo Tiroljsko-Vorarlberško.

§. 3.

Meje posamesnih deželá ostanejo tako, kakor so dozdej bile, in se dajo le po posebni postavi spremeniti.

§. 4.

Vsakimu narodu je čisto ohranjenje njegove narodnosti in njegoviga jezika zagotovljeno.

§. 5.

Krona vladarstva se po zakonu nasledstva (pragmatische Sanction) od 19. maliga travna 1713 v Habsburško-Lotrinški rodovini po rojstvu prejema (poerba).

§. 6.

Naslednji vladar (Thronfolger) je po spoljnem 18. letu polnolétén.

§. 7.

Ako se primeri, de naslednji vladar še ni polnolétén, ali de ni za samovladarstvo vgoden, se bo vladarstvo po posebni postavi izvolilo.

II.

C e s a r.

§. 8.

Oséba (persóna) Cesarja je posvečena in nedotakljiva. Za opravljanje vladarske oblasti se nima opravičiti; njegovi ukazi pa, de so popolnoma veljavni, morajo tudi podpisani biti od eniga odgovorljiviga ministra.

§. 9.

Cesar priseže na ustavno pismo pri začetku perviga deržavniga zbora, in sleherni naslednik koj po svojim vladarskim nastopu.

§. 10.

Cesarju samimu gré postavespolnovavna oblast, postavedajavno oblast ima pa z deržavnim zborom vred.

§. 11.

On izvoli vse deržavne uradnike, delí vse časti, rede in žlahnije, njemu gré vikši vodstvo in zapovedovanje armadi po deželi in po morji.

§. 12.

On napové vojsko in sklène mir in sprave s ptujimi vladarji.

Vse sprave (ali pogodbe) s ptujimi deržavami pa morajo, de so veljavne, potem tudi od deržavniga zbora poterjene biti.

§. 13.

Cesarju gré obdarovanje izverstnih zaslug; on ima pravico, kazni (ali štrafinge) popolnoma odpustiti ali pa polajšati; pri obsojenih ministrih pa zamore on to le na nagovor ene ali druge zbornice (Kammer) deržavniga zbora storiti.

§. 14.

Vsa pravída (Rechtspflege) izvira od Cesarja in se spolnuje v njegovim imenu.

§. 15.

Na deržavnim zboru ima Cesar pravico, nove postave predlagati; poterjenje vsih postav pa le njemu samimu gré.

§. 16.

Vsako leto pokliče deržavni zbor, kteriga zamore prestaviti ali razpustiti, to de v taci okolišinah se ima v 90 dnéh deržavni zbor vnóvič poklicati.

Ako se primeri, de Cesar umerje, se ima deržavni zbor v 4 tednih sniditi.

III.

Pravice deržavnih prebivavcov.

§. 17.

Vsim deržavnim prebivavcam je pripušeno, v vsim po svoji véri in vésti živeti; vsacimu je tudi osébná (ali persónna) svobodnost zagotovljena.

§. 18.

Nobeniga ne smejo drugači kakor po postavnih ravnilih zapréti, ako ni bil ravno pri hudodelstvu prijet.

V 24 urah po vjetji mora vsak vjeti zaslišán biti: zakaj de je vjet, in mora njegovimu sodniku izročen biti. Hišne preiskovanja so le takrat in tako pripušene, kakor postava zapové.

§. 19.

Svobodnost govorjenja in natisa (Presse) je po popolnoma overženi tiskarni sodi ali cenzuri po ustavnim pismu zagotovljena. Pregrešenja zoper dovoljeno svobodnost se bojo po postavi kaznovale, ktero bo prvi državni zbor sklenil.

§. 20.

Odpiranje poštnih pisem je skozi in skozi prepovedano.

§. 21.

V 17. do 20. §. zaznamovanih svobod so tudi ptujci deležni, akoravno si še niso državnih pravic pridobili.

§. 22.

Pravico prositi in družbe napravljati je vsim državnim prebivavcem pripušeno. Posebne postave bojo pa zapovedale, kako se je teh pravic posluževati.

§. 23.

Ako se hoče kdo v ptuje dežele preseliti, mu tega ne sme nobena gosposka braniti.

§. 24.

Sleherni državni prebivavec zamore zemeljni ali grunti posestnik postati, vsaciga po postavah dovoljeniga rokodelstva ali sicer pridobitniga dela se lotiti, in vse službe in časti doseči.

§. 25.

Postave so za vse državne prebivavce enako veljavne, vsi stojé pod enakim sodništvom; vsi imajo enake dolžnosti za vojaški stan in za davke, in nobeniga ne smejo zoper njegovo voljo njegovimu pravimu sodniku odtegniti.

§. 26.

Sodništvo za vojake ostane še do nove posebne postave kakor je dozdej bilo.

§. 27.

Pri prvem državnim zboru se bojo postave prevdarile, kako se imajo še v več krajih cesarstva obstoječi razločki v tistih pravicah državnikov odverniti, kateri eno ali drugo véro zadevajo, — in kako se ima okrajšanje odpraviti, ktero je pridobitvi mnogoverstniga zemelniga ali gruntiga posestva še na poti.

§. 28.

Sodniki se zamorejo le po razsodku sodniških gospósk iz službe izpustiti, v nižji službo nazaj postaviti, ali zoper njih voljo na drug kraj prestaviti ali pa v pokojni stan djati.

§. 29.

Sodništvo bo očitno in ustno (z besedo).

Za kaznovavne sodništva bojo prisežne sodnije (Schwurgerichte) postavljene, ktere se bojo po posebnih postavah naredile.

§. 30.

Naprave sodnic se zamorejo le po postavi premeniti.

§. 31.

Vsim v cesarstvu po postavah pripušnim kristjanam, ravno tako tudi Judam je dovoljeno, službo Božjo prosto opravljati.

IV.

Ministri.

§. 32.

Ministri so zavezani, za vse dela in svéte v svoji službi odgovor dati.

§. 33.

Ta odgovornost, kakor tudi oprava toživne in sodne gosposke bo po posebni postavi določena.

V.

Deželni zbor.

§. 34.

Deželni zbor, ki ima oblast s Cesarjem vred postave dajati, obstoji iz dveh zbornic (Kammern), to je, iz zbornice starašínov (Senat) in pa iz zbornice poslanikov (Kammer der Abgeordneten). Državni zbor ima pet lét terpeti, in bo vsako leto skupej poklican.

§. 35.

Starašinska zbornica (Senat) obstoji:

1. iz princov cesarske rodovine, po spolnjenim 24 létu;
2. iz mož, ktere bojo Cesar brez razločka stanú ali starosti za celi čas njih življenja izvolili;
3. iz sto in petdeset mož, ktere si bojo nar premožniši zemeljni ali grunti posestniki za celi čas volitne dóbe iz med sebe izvolili.

§. 36.

Zbornica poslanikov obstoji iz tri sto tri in osemdeset mož.

Volitev vsih poslanikov, iz katerih ta zbornica obstoji, se ravna po številu ljudstva, in takó, de se za prid vsih stanov skerbí.

§. 37.

Volitev móž obojne zbornice se bo móгла za prvi državni zbor po redu začeti, ki bo le za ta čas veljal.

§. 38.

Popolnoma veljavne volitne postave bojo v državnim zberališu sklenjene, in v téh bo tudi izgovorjeno, kakošno povračilo svojih stroškov bojo poslanki druge zbornice dobivali.

§. 39.

Vsaka zbornica si izvoli svojiga predsednika in več družih opravnikov; nji sami gré prevdariti, in soditi: ali so volitve veljavne ali ne.

§. 40.

Možje obojne zbornice imajo le pravico voliti, ako so sami pri volitvi pričijoči, in ne smejo od svojih naročnikov nobeniga ukazila prevzeti.

§. 41.

Poménki obojne zbornice so očitni; drugačni smejo le takrat biti, ako zbornica takó sklène, ktera na poželjenje deseterih zbornikov ali pa predsednika v skrivnim pomenku to razsodi.

§. 42.

Nobeniga zbornika ne sme sodna gosposka ob času državniga zbora brez očitniga dovoljenja svoje zbornice preganjati ali zapréti, ako ni bil ravno pri kakim hudodelstvu prijet.

§. 43.

Zbornik, ki v kako cesarsko službo stopi, mora iznoviga zvoljen biti; vladarstvo ne bo nobenimu izvoljencu vstop v zbornico branilo.

§. 44.

Zbornice se snidejo le po poklicu Cesarja, in nimajo po poslovljenji ali po odlagi zbora nobenih opravkov več.

IV.

Opravila deržavniga zbora.

§. 45.

Vse postave, de so veljavne, morajo privoljenje od obéh zbornic, in pa poterjenje od Cesarja dobiti.

§. 46.

Pri pervim deržavnim zboru in po nastopu sleherniga noviga vladarja bojo dohodki Cesarja za celi čas njegoviga vladanja izgovorjeni.

Živitve in delšine za cesarsko rodovino bojo vselej posebej na deržavnim zboru izgovorjene.

§. 47.

Vsakoletna dovolitev za dopolnjenje stoječe armade, dovoljenje za pobero šiber in davkov, na pósito jemanje denarjev za deržavne potrebe, prodaja deržavniga posestva, prevdarjenje in poterjenje: koliko bo imela deržava vsako leto dohodkov, koliko pa stroškov imeti, in pa rajtinga konec leta se zamore le po postavi zgoditi. Svetovanje tacih postav se mora nar poprej zbornici poslanikov predložiti.

§. 48.

Obé zbornici imate pravico, v naredbo postav svetovati, ali pa skazati, de je potreba, de vladarstvo kako postavo osnuje. One zamorete prošnje prejemati in jih zboru v posvetovanje izročiti; tode take prošnje posamesnih ljudi ali celih družb smejo le po enim ali drugim zborniku zbornici predložene biti.

§. 49.

De je sklep veljaven, mora v prvi ali starašinski zbornici nar menj trideset, v drugi zbornici pa nar menj šestdeset zbornikov pričijočih biti.

§. 50.

V svetovanje postav, po kterih se ima to ustavno pismo dopolniti, razjasniti ali premeniti, morate v vsaki zbornici dve tretjici pričijočih zbornikov privoliti.

Dano v našim Cesarskim poglavnim in stolnim mestu Dunaji 25. dan maliga travna 1848, našiga vladarstva v 14. letu.

FERDINAND s./r.

Ficquelmont.

minister vunanjih oprav in tačasni
predsednik.

Pillersdorf,

minister notranjih oprav.

Sommarugu,

minister uka.

Krauss,

minister denarstva.

Zanini,

minister vojništva.

§. 51.

Pri svetovanju vsih družih postav pa je dovolj, de je narmenj en glas (ena štima) čez polovico (absolute Stimmenmehrheit).

§. 52.

V obéh zbornicah so odgovorljivi ministri ali od vladarstva zbornicam zaznamovani komisarji namestniki vladarstva. Obojih misel pa le velja, ako so tudi sami zborniki.

§. 53.

Od vsake zbornice poterjeno posebno vodilo bo ukazalo red, po kterim se imajo zborniške opravila ravnati; preden se bo pa to napravilo, bo vladarstvo obéma zbornicama vodila dalo, po kterih se imate ta čas obnašati.

§. 54.

Deželni stanovi.

V posamesnih deželah naj bojo deželni stanovi, de čujejo za dežele prid in de poskerbijo, kar je za dosego tega prida potreba, ako se deželne potrebe ne vežejo z vesolnimi deržavnimi potrebami. Če ustavno pismo ne bo nobene premembe doživelo, se bo dozdanjim deželnim stanovam njih naprava in njih opravilnost ohranila.

§. 55.

Eno pervih opravil deržavniga zbora bode: današnjemu času primerjene poprave, ktere bojo deželni stanovi v svojih rečeh predložili, prevdariti in po vrednosti spoznati; ravno tako pa tudi njih svetovanja zastran povračila za odkupljive grunte dolžnosti prevdariti in presoditi.

§. 56.

Za spoznanje posebniga prida vsake kresije in vsaciga kantona se bojo v vsaki deželi posebne srenjske ali soseskine naredbe (Municipal-Einrichtungen) ustanovile.

§. 57.

Srenjske ali soseskine naredbe se imajo pa tako vravnati, de se bo v njih skerbela za vse potrebe cele soseske ali srenje, pa tudi za prid posamesnih srenjčanov ali sosedov.

§. 58.

V celim cesarstvu se ima národna straža po danih posebnih postavah napraviti, ktera ima deželski gosposki in deželskim sodnijam podložna biti.

§. 59.

Národna straža in vsi uradniki (Beamte) prisežejo Cesarju na ustavo.

Prisega armade na ustavo pride v prisego na bandero.